

Sygn. akt III Ca 474/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2019 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko E. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w W. Ś.

z dnia 28 grudnia 2018 r., sygn. akt I C 1216/18

1) **oddala apelację w części zaskarżającej punkt 1. wyroku;**

2) **uchyla zaskarżony wyrok w części zaskarżającej jego punkty 3. oraz 4. i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w W. Ś. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.**

SSO Roman Troll

Sygn. akt: III Ca 474/19

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A w B. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksła i zasądzenie od pozwanej E. J. ostatecznie (...) 44 zł wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 maja 2017 r. oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu podała, że pozwana poprzez podpisanie weksła z 26 września 2016 r. zobowiązała się 24 maja 2017 r. do zapłaty 15373,44 zł.

6 listopada 2017 r. Sąd Rejonowy w W. Ś. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksła uwzględniający żądanie pozwu.

Pozwana w zarzutach od tego nakazu zapłaty co do zasady nie zakwestionowała faktu zaciągnięcia pożyczki, ale podniosła, że umowa o kredyt konsumencki została zawarta przez nią pod presją, przy braku swobody, a ponadto zawiera postanowienia o charakterze lichwiarskim i klauzule niedozwolone. Pozwana wniosła również o zasądzenie od powódki na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

Powódka się z tymi zarzutami nie zgodziła.

Wyrokiem z 28 grudnia 2018 r. Sąd Rejonowy w W. Ś. uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym tego Sądu z 6 listopada 2017 r., wydany w sprawie o sygn. akt I Ne 2581/17 (pkt 1.); zasądził od pozwanej na rzecz powódki 7510,44 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 maja 2017 r. (pkt 2.); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3.) i zasądził od powódki na rzecz pozwanej 93,64 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 4.).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: 26 września 2016 r. strony zawarły umowę pożyczki gotówkowej; „całkowita kwota do zapłaty” wynosiła 17280 zł, składały się na nią: całkowita kwota pożyczki (8000 zł), wynagrodzenie z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy „Twojego pakietu” (1100 zł), opłata przygotowawcza (129 zł) oraz wynagrodzenie prowizyjne (6763 zł). Pożyczka była oprocentowana według stałej stopy procentowej 9,91% w skali roku. W ramach „Twojego Pakietu”, pożyczkobiorca (pозwana) miał prawo do skorzystania z bezpłatnego odroczenia dwóch rat, bezpłatnego obniżenia o 50%, maksymalnie 4 kolejnych rat, które miały zostać spłacone w dodatkowym okresie kredytowania. W ramach pakietu maksymalny termin postawienia pożyczki do dyspozycji pożyczkobiorcy zostaje skrócony do 10 dni roboczych. Pożyczkobiorcy przysługiwał pakiet powiadomień SMS o wypłacie pożyczki, o terminie płatności oraz o zaksięgowaniu płatności. Pożyczka miała być płatna w 36 ratach po 480 zł każda. Na jej zabezpieczenie pozwana wystawiła weksel in blanco na rzecz powódki i upoważniła ją do jego wypełnienia, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni. 7 kwietnia 2017 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty 960 zł z tytułu zaległości w spłacie, a 24 kwietnia 2017 r. wypowiedziała umowę pożyczki, informując o wypełnieniu wystawionego weksla. Weksel został wypełniony z datą wystawienia 26 września 2016 r. na 15373,44 zł i opatrzony datą płatności na 24 maja 2017 r. Pozwana dokonała wpłat z tytułu umowy: 4 razy po 480 zł, tj. łącznie 1920 zł.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z jej przesłuchania, albowiem nie miał on znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulacje art. 101 prawa wekslowego, art. 720 k.c., art. 359 § 2 – 2² k.c., art. 3 ust. 1 i 2 ustawy 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, art. 36a ust. 1 - 3 tej ustawy, art. 58 § 2 k.c. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c., uznał powództwo w części za zasadne. Oddalił je zaś w części dotyczącej wynagrodzenia prowizyjnego oraz „Twojego pakietu”. Zaznaczył, że istotna jest ocena zasadności roszczenia w oparciu o stosunek podstawowy. Podkreślił przy tym, że jeżeli chodzi o obowiązek zwrotu pożyczki to, co do 8000 zł. stanowiących sumę pożyczoną, ten obowiązek jej zwrotu jest bezsporny. Przywołał koszty umowy pożyczki, zaznaczając przy tym, że pozaodsetkowe koszty kredytu nie powinny być wyższe niż 8000 zł. Wskazał, że ich suma wyniosła 7992 zł i jest zgodna z ustawą, ale koszty „Twojego pakietu” są de facto dodatkowym wynagrodzeniem za pożyczony kapitał, ponieważ w związku z wypowiedzeniem umowy pozwana nie skorzystała z żadnej z oferowanych rzekomych „bezpłatnych usług”, za które zapłaciła dość znaczące wynagrodzenie; doliczanie tego wynagrodzenia do dochodzonej sumy jest w istocie pobieraniem dodatkowego wynagrodzenia za usługi, których nie świadczone i ukrytym wynagrodzeniem za pożyczony kapitał; z faktu, iż koszty pozaodsetkowe mogą zgodnie z ustawą wynosić do 100% pożyczonej sumy, nie można wywodzić, że zawsze koszty te mają być ustalone w wysokości maksymalnej, tylko powinny odnosić się do rzeczywistych kosztów zawarcia i obsługi umowy. Zdaniem Sądu Rejonowego zastrzeżenie w umowie wynagrodzenia za świadczenie usług, z których pożyczkobiorca nie skorzystał, jest w istocie ukrytym wynagrodzeniem za pożyczony kapitał z tego powodu należało uznać, że postanowienie umowy w tym zakresie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i jako takie jest nieważne. Podkreślił przy tym, że to postanowienie było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, gdyż pobierano wynagrodzenie za rzekome „bezpłatne usługi”, których nie świadczone, a które jedynie potencjalnie były zagwarantowane pozwanej, zaś ich „bezpłatność” polegała w istocie na zapłaceniu 1100 zł i doliczeniu tej kwoty do kapitału. Podobnie ocenił Sąd Rejonowy zastrzeżenie wynagrodzenia

prowizyjnego (6763 zł), które wprowadzie mieści się w kosztach maksymalnych (pozaodsetkowych kosztach kredytu), jednak jest rażąco wygórowane w stosunku do pożyczonej sumy i nie ma związku z rzeczywistymi kosztami prowadzenia działalności przez powódkę. Zdaniem Sądu Rejonowego możliwość żądania przez pożyczkodawcę od konsumenta maksymalnie kosztów nie przekraczających pożyczonej sumy nie stanowi jeszcze, że prowizja od pożyczki zawsze ma wynosić tyle co wysokość pożyczki.

Ponadto Sąd Rejonowy wskazał, że pozwana spłaciła 1920 zł przed wypowiedzeniem umowy, a biorąc pod uwagę, iż odsetki kapitałowe maksymalne wynoszą 10% w stosunku rocznym, zaś odsetki maksymalne za opóźnienie 14% w stosunku rocznym, powódka otrzymała wystające wynagrodzenie za pożyczony kapitał.

Dlatego też uznał żądanie powódki tylko w części za zasadne, kierując się przepisami dotyczącymi pożyczki, na których opiera się roszczenie podstawowe (z pożyczki), a nie na wekslu. To doprowadziło do uchylecia nakazu zapłaty w całości i zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki 7510,44 zł oraz oddalenia powództwo w pozostałym zakresie (co do 7863 zł).

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku, w części dotyczącej punktów 1. i 3. (uchylecia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa co do 7863 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 maja 2017 r.), złożyła powódka, zarzucając mu naruszenie art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c., art. 385² k.c., art. 56 k.c., art. 359 k.c. oraz art. 36a ust. 2 ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim poprzez przyjęcie, że w umowie wiążącej strony doszło do naruszenia wskazanych przepisów, w sytuacji pełnej akceptacji przez pozwaną warunków umowy, w tym w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego, opłaty za „Twój pakiet” oraz w sytuacji, gdy postanowienia umowy nie zawierają klauzul abuzywnych, ani nie kształtują obowiązków konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco jego interesów oraz nie obciążały pozwanej ponad dopuszczalne prawnie limity, przy jednoczesnym pominięciu przez Sąd Rejonowy w wykładni umowy przepisów o limicie pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego.

Przy tak postawionych zarzutach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanej na jej rzecz dodatkowo 7863 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 maja 2017 r., a także o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie uchylene zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, gdyż dotyczy roszczenia wynikającego z umowy, a jego wysokość nie przekracza 20000 zł [art. 505¹ pkt 1 k.p.c. w brzmieniu przed nowelizacją, a to w związku z art. 9 ust. 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 14690)].

Apelująca nie przedstawiła żadnych zarzutów formalnych dotyczących zaskarżonego pkt. 1. wyroku, a co za tym idzie w żaden sposób nie można uznać, że naruszono jakiegokolwiek przepisy proceduralne uniemożliwiające uchylene nakazu zapłaty w całości. Sąd odwoławczy jest bowiem związany zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa procesowego, a tych w tym zakresie brak (por. uchwałę Sądu Najwyższego 7 sędziów - zasadę prawną z 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Z tego wniosek, że brak zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego przez Sąd Rejonowy oznacza, iż właściwie stosowano to prawo w tej części. Oczywiście dotyczy to złożonej apelacji.

Dlatego też nie ma podstaw, aby zasadnie zakwestionować pkt. 1. zaskarżonego wyroku. W tej części apelacja jest więc bezzasadna (art. 385 k.p.c.).

W apelacji nie podnoszono również żadnych zarzutów dotyczących naruszenia przepisów procesowych w zakresie ustaleń faktycznych; co więcej apelująca nie podnosi naruszeń związanych z ustaleniami stanu faktycznego. Trzeba jednak w tym miejscu pamiętać, że apelację składała strona powodowa.

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazuje na oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z przesłuchania pozwanej, podczas gdy brak jest postanowienia oddalającego taki wniosek. Wniosek ten został uwypuklony w zarzutach od nakazu zapłaty na okoliczność presji wywieranej przy zawieraniu umowy i wszczęcia postępowania windykacyjnego pomimo zawiśnięcia sporu przed sądem /k. 24-27/. W tych zarzutach pozwana podnosiła brak swobody przy zawieraniu umowy pożyczki i zawarcie tej umowy pod presją, zgłaszając własne przesłuchanie jako wniosek dowodowy w tej części. Istotne było więc ustalenie czy doszło do nieważności umowy w świetle art. 82 k.c.

Sąd Rejonowy zaś tych okoliczności nie ustalał. Ostatecznie na rozprawie w żaden sposób nie rozpoznał też wniosku dowodowego o przesłuchanie pozwanej, a co za tym idzie nie odniósł się także do jej zarzutu dotyczącego zawarcia umowy pod presją i braku swobody przy jej zawieraniu.

Te okoliczności powodują zaś brak rozpoznania istoty sprawy. Nie zmienia tego fakt, że Sąd Rejonowy, oceniając postanowienia umowy dotyczące „Twojego pakietu” i wynagrodzenia prowizyjnego, jako niezgodne z zasadami współżycia społecznego (z uwagi na brak ich odniesienia do rzeczywistych kosztów zawarcia i obsługi umowy, nieświadczenie usługi (...) pakiet”) uznał je za nieważne; nie zauważył jednak konieczności rozpoznania sprawy w zakresie tego, czy doszło do zawarcia umowy pod presją, przy braku swobody - czyli czy cała umowa jest ważna. Zarzuty pozwanej w tej części zmierzały zaś do unieważnienia całej umowy. Niezależnie od uwzględnienia powództwa w części i uprawomocnienia się orzeczenia w tym zakresie, nie może to wpływać na ocenę ważności całej umowy bez odniesienia się do ww. zarzutu pozwanej. Dopiero przecież gdy ten zarzut okazałby się niezasadny należałoby rozpatrzyć inne zarzuty pozwanej, ten bowiem jest najdalej idący. To właśnie powoduje, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Brak przesłuchania pozwanej, taki wniosek dowodowy został przez nią zgłoszony, uniemożliwia też ustosunkowanie się przez Sąd Okręgowy w tej części do zasadności jej zarzutu, a co za tym idzie skuteczności zgłoszonego powództwa, a jest to kwestia pierwotna, związana z ważnością całej umowy.

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie przywoływał regulacji dotyczących klauzul niedozwolonych, a jedynie przywołał zasady współżycia społecznego i w związku z tym uznał postanowienia „Twojego pakietu” oraz wysokości prowizji za nieważne. Nie odniósł się jednak wprost do przepisów dotyczących klauzul niedozwolonych w tym zakresie i ich przesłanek.

Sąd Rejonowy nie dopuścił też dowodu z wniosku o udzielenie pożyczki, z niewiadomych względów. Dopuszczenie tego dowodu przez Sąd Okręgowy nie spowodowałoby merytorycznego zakończenia sprawy, albowiem Sąd Rejonowy pominął także wniosek dowodowy o przesłuchanie pozwanej i nie przeprowadził tego dowodu (nie oddalił też tego wniosku dowodowego; nie wydał w tej części żadnej decyzji procesowej), a przecież istotne w tej sprawie jest rozważanie czy umowa została zawarta w sposób uniemożliwiający swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli przez pozwaną, która się na to powołuje. To też może mieć wpływ na ocenę treści umowy przez pryzmat zasad współżycia społecznego. Sąd Okręgowy zaś, w postępowaniu uproszczonym, nie przeprowadza postępowania dowodowego z wyjątkiem dowodu z dokumentu (art. 505¹¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 9 ust. 4 ustawy z 1 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw).

Nie oznacza to, że Sąd Okręgowy uznaje, w realiach rozpoznawanej sprawy, zarówno postanowienia dotyczące „Twojego pakietu”, jak i wynagrodzenia prowizyjnego za dozwolone postanowienia umowne. Aby uznać te postanowienia za niedozwolone trzeba wpięrow przeprowadzić wnioskowane dowody, albowiem nie można uniemożliwić stronie pozwanej wykazywania tego, że umowa była zawarta pod presją, w sytuacji gdy to ją obciąża ciężar wykazania tego, że weksel jest wypełniony nieprawidłowo.

Jednocześnie trzeba podkreślić, że kwestii związanych z ewentualną oceną „Twojego pakietu”, jak i wynagrodzenia prowizyjnego oraz wszystkich innych postanowień umownych w aspekcie ich abuzywności trzeba dokonywać wg stanu

z chwili zawarcia umowy (art. 385² k.c.), a nie z późniejszej daty. Jest to jednak okoliczność w tej sprawie wtórna, gdyż pierwotnie należało odnieść się do zarzutu nieważności całej umowy.

W tych okolicznościach zgromadzone dowody nie dają podstaw do merytorycznego orzekania w sprawie, co do zasadności oddalenia powództwa i kosztów procesu, dlatego też Sąd Okręgowy uchylił tenże wyrok w tym zakresie, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie:

a) art. 385 k.p.c. w związku z art. 505¹⁰ § 1 k.p.c., należało oddalić apelację w części zaskarżającej punkt I. wyroku, jako bezzasadną,

b) art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 505¹⁰ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c., należało uchylić wyrok w części dotyczącej punktów 3. i 4.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy, w pierwszej kolejności, rozpozna wniosek dowodowy o przesłuchanie pozwanej, a następnie ustalili czy zawarta przez nią umowa jest ważna (czy była zawarta w warunkach wyłączających świadome i swobodne powzięcie decyzji oraz wyrażanie woli), weźmie przy tym pod uwagę cały materiał dowodowy zgromadzony w sprawie. Przy negatywnej ocenie tego zarzutu przejdzie do rozważenia dalszych zarzutów pozwanej stawianych przeciwko zasadności powództwa. Dopiero wówczas wyda orzeczenie co do istoty sprawy, orzekając także o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Roman Troll